

U S T A W A

z dnia 6 czerwca 1958 r.

o służbie wojskowej szeregowców i podoficerów Sił Zbrojnych.

Rozdział I

Przepisy ogólne.

Art. 1. Ustawa normuje zasady odbywania przez szeregowców i podoficerów służby wojskowej, określonej w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym, w niniejszej ustawie i w przepisach szczególnych.

Art. 2. Szeregowcy i podoficerowie mogą być w czynnej służbie wojskowej albo w rezerwie lub zwolnieni od powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 3. W czynnej służbie wojskowej są szeregowcy i podoficerowie, którzy:

- 1) pełnią służbę wojskową określoną w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym, a mianowicie:
  - a) szeregowcy i podoficerowie odbywający zasadniczą służbę wojskową,
  - b) szeregowcy i podoficerowie — studenci szkół wyższych odbywający przeszkolenie wojskowe w jednostkach wojskowych,
  - c) szeregowcy i podoficerowie rezerwy odbywający ćwiczenia lub przeszkolenie wojskowe,
  - d) szeregowcy i podoficerowie powołani do odbycia służby wojskowej w razie mobilizacji i w czasie wojny;
- 2) pełnią służbę wojskową określoną w niniejszej ustawie na mocy dobrowolnego zobowiązania się do tej służby, a mianowicie:
  - a) podoficerowie nadterminowi,
  - b) podoficerowie zawodowi,
  - c) uczniowie oficerskich szkół zawodowych oraz słuchacze akademii wojskowych.

Art. 4. Przepisy ustawy dotyczące szeregowców i podoficerów rezerwy stosuje się odpowiednio do kobiet szeregowców i podoficerów — przeznaczonych do służby wojskowej kobiet, przewidzianej w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym.

Art. 5. 1. Zdolność fizyczną i psychiczną do służby wojskowej szeregowców i podoficerów w czynnej służbie wojskowej ustalają wojskowe komisje lekarskie.

2. Zasady badania i oceny stopnia zdolności fizycznej i psychicznej do służby wojskowej oraz skład, właściwość i tryb postępowania wojskowych komisji lekarskich określa Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Zdrowia.

Rozdział II

Stopnie wojskowe.

Art. 6. 1. Ustanawia się następujące kolejne stopnie wojskowe szeregowców i podoficerów:

- 1) szeregowcy:
  - szeregowiec, marynarz,
  - starszy szeregowiec, starszy marynarz;
- 2) podoficerowie:
  - kapral, mat,
  - plutonowy, bosmanmat,
  - sierżant, bosman,
  - starszy sierżant, starszy bosman.

2. Minister Obrony Narodowej może ustalić również inne nazwy stopni wojskowych używanych w poszczególnych rodzajach wojsk lub służb równorzędne ze stopniami wymienionymi w ust. 1.

3. Ilekroć w ustawie wymienia się stopnie wojskowe szeregowców i podoficerów określone w ust. 1 — należy przez to rozumieć również i stopnie równorzędne.

Art. 7. 1. Stopień szeregowca otrzymują poborowi (ochotnicy) powołani do czynnej służby wojskowej bez szczególnego nadania z chwilą wcielenia do jednostki wojskowej albo zaliczenia do stanu osobowego uczniów oficerskich szkół zawodowych lub słuchaczy akademii wojskowych, a poborowi przeznaczeni do wojskowego szkolenia studentów — z chwilą zaliczenia do stanu osobowego studium wojskowego szkoły wyższej. Poborowi nie powołani do odbycia służby wojskowej otrzymują stopień szeregowca bez szczególnego nadania z chwilą przeniesienia do rezerwy.

2. Nadanie wyższego stopnia wojskowego może nastąpić tylko w drodze mianowania na kolejny wyższy stopień.

Art. 8. Każdy szeregowiec i podoficer może uzyskać wyższy stopień wojskowy, jeżeli odpowiada warunkom wymagany do uzyskania tego stopnia.

Art. 9. 1. Na stopień kaprała mogą być mianowani starsi szeregowcy odbywający zasadniczą służbę wojskową, którzy przesłużyli w stopniu starszego szeregowca co najmniej 3 miesiące, jeżeli:

- 1) ukończyli z wynikiem pomyślnym szkołę podoficerską lub kurs równorzędny z tą szkołą albo
- 2) posiadają inne szczególne kwalifikacje do pełnienia funkcji podoficerskich określone przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Mianowanie podoficera nadterminowego na stopień plutonowego może nastąpić po przesłużeniu w stopniu kaprała co najmniej 2 lat.

3. Mianowanie podoficera zawodowego na wyższy stopień może nastąpić:

- 1) na stopień plutonowego — po przesłużeniu w stopniu kaprała co najmniej 2 lat,
- 2) na stopień sierżanta — po przesłużeniu w stopniu plutonowego co najmniej 3 lat,
- 3) na stopień starszego sierżanta — po przesłużeniu w stopniu sierżanta co najmniej 4 lat.

4. Podoficerowie rezerwy mogą być mianowani do stopnia plutonowego, a podoficerowie posiadający tytuł podchorążego rezerwy — do stopnia sierżanta.

5. Przepisy ust. 1 — 4 stosuje się w czasie pokoju.

Art. 10. Zasady i warunki mianowania na stopień starszego szeregowca i na stopnie podoficerskie z zastrzeżeniem przepisu art. 9 oraz organy wojskowe właściwe do mianowania na te stopnie określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 11. 1. Za dokonanie czynu świadczącego o szczególnym męstwie lub za wyjątkowe zasługi można mianować szeregowca lub podoficera na wyższy stopień podoficerski albo na stopień oficerski niezależnie od istnienia warunków wymaganych do mianowania.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do szeregowców lub podoficerów, którzy zmarli lub utracili zdolność do służby wojskowej wśród okoliczności świadczących o szczególnym męstwie lub o wyjątkowych zasługach.

Art. 12. 1. Szeregowca lub podoficera, przeciwko któremu toczy się postępowanie karne, nie można mianować na wyższy stopień wojskowy do czasu ukończenia postępowania.

2. Skazanym na karę pozbawienia wolności — czasu pozbawienia wolności nie wlicza się do okresu czasu wymaganego do mianowania na wyższy stopień wojskowy.

Art. 13. Stopnie szeregowców i podoficerów są dożywotnie.

Art. 14. 1. Szeregowiec lub podoficer traci stopień wojskowy w razie utraty obywatelstwa polskiego.

2. Starszy szeregowiec traci stopień starszego szeregowca, a podoficer — stopień podoficerski w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę dodatkową utraty praw publicznych lub na karę degradacji.

Art. 15. 1. Starszemu szeregowcowi i podoficerowi może być obniżony posiadany stopień wojskowy w razie ukarania go karą dyscyplinarną obniżenia stopnia wojskowego na zasadach i w trybie określonym w wojskowych przepisach dyscyplinarnych.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do podoficerów nadterminowych i zawodowych.

Art. 16. 1. Żołnierz odzyskuje stopień starszego szeregowca lub stopień podoficerski w przypadku:

- 1) uchylecia wyroku skazującego na karę dodatkową utraty praw publicznych lub karę degradacji,
- 2) uchylecia kary dyscyplinarnej obniżenia stopnia wojskowego.

2. W razie ponownego uzyskania obywatelstwa polskiego żołnierz odzyskuje stopień szeregowca, chyba że organ wojskowy uprawniony do mianowania (art. 10) uzna za wskazane przywrócić mu utracony wyższy stopień wojskowy.

Art. 17. 1. Za szczególne osiągnięcia w pracy lub zasługi dla Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej można żołnierzowi przywrócić utracony stopień starszego szeregowca lub stopień podoficerski.

2. Przywrócenie stopnia starszego szeregowca i stopnia podoficerskiego w przypadku jego utraty wskutek skazania na karę dodatkową utraty praw publicznych może nastąpić przed upływem czasu, na który wymierzono tę karę.

3. O przywróceniu stopnia starszego szeregowca i stopnia podoficerskiego orzeka organ wojskowy uprawniony do mianowania (art. 10).

Rozdział III

Szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej.

Art. 18. 1. Tytułem szeregowca i podoficera w czynnej służbie wojskowej jest jego stopień wojskowy.

2. Szeregowiec i podoficer posiadający tytuł podchorążego lub podchorążego rezerwy używa tego tytułu po stopniu wojskowym. Tytuł ten traci w przypadkach wymienionych w art. 14 oraz w innych przypadkach określonych w ustawie.

Art. 19. 1. Podoficerowie nadterminowi i zawodowi oraz uczniowie oficerskich szkół zawodowych i słuchacze akademii wojskowych, jak również szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej, posiadający tytuł podchorążego rezerwy, podlegają służbowemu opiniowaniu.

2. Szeregowcom i podoficerom wymienionym w ust. 1 przysługuje prawo zapoznania się z całością wydanej o nich opinii służbowej. Jeżeli uważają oni opinię za krzywdzącą, mogą w terminie 30 dni od zapoznania się z tą opinią wnieść zażalenie.

3. Minister Obrony Narodowej określa przypadki, w których szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej nie wymienieni w ust. 1 podlegają służbowemu opinowaniu.

4. Zasady i sposób opiniowania szeregowców i podoficerów, zapoznawania ich z opinią, tryb wnoszenia i sposób rozpatrywania zażaleń oraz właściwość organów wojskowych w tych sprawach określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 20. 1. Szeregowiec i podoficer obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystkie sprawy, o których powziął wiadomość bezpośrednio lub pośrednio w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych, jeżeli sprawy te uznano za tajne albo gdy utrzymanie ich w tajemnicy wymaga dobro publiczne lub inne względy służbowe.

2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa zarówno w czasie pełnienia czynnej służby wojskowej, jak i po zwolnieniu z niej.

3. Od obowiązku zachowania tajemnicy w określonych przypadkach może zwolnić szeregowca i podoficera przełożony o uprawnieniach co najmniej dowódcy okręgu wojskowego.

Art. 21. Szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej ponoszą odpowiedzialność dyscyplinarną za naruszenie porządku i dyscypliny wojskowej w trybie i na zasadach określonych w osobnych przepisach.

Art. 22. 1. Szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej są obowiązani do noszenia umundurowania i oznak wojskowych.

2. Minister Obrony Narodowej określa przypadki, w których żołnierze wymienieni w ust. 1 są zwolnieni od obowiązku noszenia umundurowania i oznak wojskowych.

3. Wzory umundurowania i oznak wojskowych oraz zasady i sposób noszenia przez żołnierzy umundurowania, oznak wojskowych i uzbrojenia ustala Minister Obrony Narodowej.

4. Minister Obrony Narodowej określa również zasady i sposób noszenia orderów, odznaczeń i odznak przez szeregowców i podoficerów w czynnej służbie wojskowej.

Art. 23. 1. Szeregowcom i podoficerom w czynnej służbie wojskowej nie wolno podejmować się prac zarobkowych poza wojskiem.

2. W uzasadnionych przypadkach przełożony o uprawnieniach co najmniej dowódcy okręgu wojskowego może zezwolić podoficerowi zawodowemu na wykonywanie pracy zarobkowej poza wojskiem.

Art. 24. 1. Publikacja i inne rozpowszechnianie przez szeregowców i podoficerów w czynnej służbie wojskowej rezultatów ich twórczości lub działalności naukowej, literackiej, artystycznej i publicystycznej nie wymaga zezwolenia organów wojskowych, jeżeli nie obejmuje zagadnień dotyczących Sił Zbrojnych lub obronności Państwa.

2. Zasady i tryb udzielania zezwoleń na publikację albo na rozpowszechnianie rezultatów twórczości lub działalności szeregowca albo podoficera, obejmujących zagadnienia dotyczące Sił Zbrojnych lub obronności Państwa, określi Minister Obrony Narodowej.

Art. 25. Podoficerowie zawodowi mogą należeć do organizacji lub stowarzyszeń poza wojskiem za wiedzą przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku.

Art. 26. Szeregowcy oraz podoficerowie w czynnej służbie wojskowej nie wymienieni w art. 25 mogą wstępować do organizacji i stowarzyszeń poza wojskiem lub brać czynny udział w pracach organizacji i stowarzyszeń, do których należeli przed wcieleniem do jednostki wojskowej, tylko za zgodą przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku.

Art. 27. Szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej na wyjazd i pobyt za granicą obowiązani są uzyskać zezwolenie Ministra Obrony Narodowej lub organów wojskowych przez niego upoważnionych.

Art. 28. 1. W przypadkach uzasadnionych stanem zdrowia szeregowcy i podoficerowie w czynnej służbie wojskowej mogą być z urzędu skierowani do wojskowej komisji lekarskiej do celu określenia stopnia zdolności fizycznej i psychicznej do służby wojskowej oraz związku poszczególnych schorzeń ze służbą wojskową.

2. W przypadkach wymienionych w ust. 1 podoficerowie nadterminowi i zawodowi mogą być skierowani do wojskowej komisji lekarskiej również na własną prośbę.

Art. 29. Obowiązki i prawa szeregowców i podoficerów w czynnej służbie wojskowej nie uregulowane w niniejszej ustawie i w innych przepisach ustawowych określają rozkazy, zarządzenia, regulaminy i inne przepisy wydane przez Ministra Obrony Narodowej.

Rozdział IV

Zasadnicza służba wojskowa.

Art. 30. Szeregowcy i podoficerowie odbywają zasadniczą służbę wojskową w poszczególnych rodzajach Sił Zbrojnych, wojsk lub służb przez czas określony w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym.

Art. 31. 1. Czas trwania zasadniczej służby wojskowej ulega przerwie w przypadku przyjęcia szeregowca lub podoficera w charakterze ucznia do oficerskiej szkoły zawodowej albo w charakterze słuchacza do akademii wojskowej.

2. Zaliczenie czasu służby pełnionej w charakterze ucznia oficerskiej szkoły zawodowej lub w charakterze słuchacza akademii wojskowej do czasu trwania zasadniczej służby wojskowej następuje na zasadach określonych w niniejszej ustawie.

Art. 32. 1. Szeregowcy i podoficerowie odbywający zasadniczą służbę wojskową otrzymują uposażenie i inne należności pieniężne określone w przepisach o uposażeniu żołnierzy.

2. Szeregowcy i podoficerowie wymienieni w ust. 1 otrzymują bezpłatnie:

- 1) wyżywienie w naturze na zasadach określonych przez Ministra Obrony Narodowej, które w uzasadnionych przypadkach może być zastąpione równoważnikiem pieniężnym; normy wyżywienia i wysokość równoważnika ustala Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Finansów,
- 2) umundurowanie i wyekwipowanie w naturze, które pozostaje własnością Państwa; normy umundurowania i wyekwipowania oraz przypadki, w których przedmioty te mogą być oddawane żołnierzom na własność, ustala Minister Obrony Narodowej,
- 3) zakwaterowanie określone w osobnych przepisach,
- 4) wojskową pomoc leczniczą w zakresie i na warunkach określonych przez Ministra Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia.

3. Szeregowcom i podoficerom wymienionym w ust. 1 przysługuje również prawo do ulg przy przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi w zakresie i na warunkach określonych przez Ministrów Komunikacji oraz Żeglugi i Gospodarki Wodnej w drodze rozporządzenia wydanego w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

4. Prawo szeregowców i podoficerów wymienionych w ust. 1 do zaopatrzenia inwalidzkiego oraz członków ich rodzin do zaopatrzenia z tytułu utraty żywiciela normują przepisy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

Art. 33. 1. Szeregowcom i podoficerom odbywającym zasadniczą służbę wojskową mogą być udzielone urlopy w wymiarze i na zasadach określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Minister Obrony Narodowej określa rodzaje urlopów oraz uprawnienia przełożonych i tryb postępowania w sprawach urlopów.

Art. 34. 1. Szeregowcom i podoficerom odbywającym zasadniczą służbę wojskową, którzy posiadają odpowiednie kwalifikacje, nadaje się po złożeniu z wynikiem pomyślnym egzaminu z wyszkolenia wojskowego — tytuł podchorążego rezerwy.

2. Minister Obrony Narodowej określa kwalifikacje szeregowców i podoficerów wymienionych w ust. 1, uzasadniające nadanie im tytułu podchorążego rezerwy, programy wyszkolenia wojskowego oraz zasady i tryb składania egzaminów.

Art. 35. Szeregowcy i podoficerowie zasadniczej służby wojskowej zostają zwolnieni z tej służby na zasadach i w trybie określonym w przepisach o powszechnym obowiązku wojskowym.

Rozdział V

Wojskowe szkolenie studentów szkół wyższych.

Art. 36. Powoływanie studentów do wojskowego szkolenia i na przeszkolenie wojskowe w jednostkach wojskowych oraz zwalnianie ich z tego szkolenia (przeszkolenia)

odbywa się na zasadach i w trybie określonym w przepisach o powszechnym obowiązku wojskowym.

Art. 37. 1. Studenci szkół wyższych odbywający w ciągu roku szkolnego wojskowe szkolenie w ramach studium wojskowego przy szkole wyższej nie pełnią czynnej służby wojskowej.

2. Do studentów wymienionych w ust. 1 podczas wykonywania przez nich zajęć wojskowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 22 i art. 32 ust. 2 pkt 2.

Art. 38. W czasie wykonywania zajęć wojskowych w ramach studium wojskowego studenci wymienieni w art. 37 obowiązani są do przestrzegania zasad dyscypliny wojskowej. Za uchylanie się od zajęć wojskowych i za naruszenie dyscypliny wojskowej w tym czasie, jak również za przewinienia popełnione w czasie noszenia umundurowania wojskowego, ponoszą oni odpowiedzialność dyscyplinarną w myśl wojskowych przepisów dyscyplinarnych, niezależnie od odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów przewidzianej w przepisach o szkolnictwie wyższym i o pracownikach nauki.

Art. 39. Studenci odbywający przeszkolenie wojskowe w jednostkach wojskowych są żołnierzami w czynnej służbie wojskowej. W czasie odbywania tej służby żołnierzom tym przysługują uprawnienia szeregowców i podoficerów rezerwy odbywających ćwiczenia wojskowe.

Art. 40. Studentom, którzy ukończą wojskowe szkolenie i złożą egzamin końcowy z tego szkolenia z wynikiem co najmniej dostatecznym, nadaje się tytuł podchorążego rezerwy.

Rozdział VI

Służba wojskowa szeregowców i podoficerów rezerwy.

Art. 41. Przeniesienie do rezerwy osób podlegających powszechnemu obowiązkowi wojskowemu oraz szeregowców i podoficerów zwolnionych z czynnej służby wojskowej, jak również powołanie ich z rezerwy do odbycia czynnej służby wojskowej, następuje w przypadkach określonych w ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym, w niniejszej ustawie lub w przepisach szczególnych.

Art. 42. 1. Szeregowcy i podoficerowie rezerwy odbywający ćwiczenia wojskowe oraz służbę wojskową w razie mobilizacji i w czasie wojny otrzymują uposażenie i inne należności pieniężne określone w przepisach o uposażeniu żołnierzy.

2. Szeregowcy i podoficerowie wymienieni w ust. 1 otrzymują świadczenia przewidziane w art. 32 ust. 2 i 3 na zasadach określonych w tych przepisach.

3. Prawo szeregowców i podoficerów wymienionych w ust. 1 do zaopatrzenia inwalidzkiego oraz członków ich rodzin do zaopatrzenia z tytułu utraty żywiciela normują przepisy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin.

Art. 43. 1. Podoficerowie rezerwy, którzy przed przeniesieniem do rezerwy byli podoficerami zawodowymi, w przypadku powołania ich do czynnej służby wojskowej w razie mobilizacji i w czasie wojny, stają się ponownie podoficerami zawodowymi. W czasie pełnienia tej służby podoficerom tym przysługują wszystkie uprawnienia przewidziane dla podoficerów zawodowych.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do podoficerów zawodowych zwolnionych od powszechnego obowiązku wojskowego wskutek osiągnięcia ustalonej granicy wieku.

Art. 44. Szeregowcy i podoficerowie rezerwy mogą otrzymywać w czasie odbywania ćwiczeń wojskowych urlo-

py okolicznościowe. Minister Obrony Narodowej określa wymiar i zasady udzielania urlopów oraz właściwość organów wojskowych i tryb postępowania w tych sprawach.

Rozdział VII

Wojskowa służba nadterminowa.

Art. 45. Wojskowa służba nadterminowa jest służbą poprzedzającą powołanie podoficera do wojskowej służby zawodowej. Wojskowa służba nadterminowa trwa 2 lata i ma na celu stwierdzenie przydatności oraz przygotowanie podoficera do wojskowej służby zawodowej.

Art. 46. 1. Do wojskowej służby nadterminowej mogą być powołani na własną prośbę podoficerowie po odbyciu zasadniczej służby wojskowej, jeżeli:

- 1) posiadają odpowiednią zdolność fizyczną i psychiczną do służby wojskowej,
- 2) nie przekroczyli 26 lat życia,
- 3) posiadają odpowiednie wartości moralne i kwalifikacje służbowe,
- 4) posiadają wykształcenie co najmniej w zakresie 7 klas szkoły podstawowej.

2. Dowódca okręgu wojskowego (równorzędny) lub inny dowódca upoważniony przez Ministra Obrony Narodowej może w zależności od potrzeb wojska zezwolić na powoływanie do wojskowej służby nadterminowej również ubiegających się o powołanie kandydatów z rezerwy, którzy nie przekroczyli 28 lat życia i odpowiadają pozostałym warunkom wymienionym w ust. 1.

Art. 47. Kandydaci na podoficerów nadterminowych zobowiązują się pisemnie do wojskowej służby nadterminowej na czas określony w art. 45.

Art. 48. 1. Do wojskowej służby nadterminowej powołują podoficerów oraz wyznaczają ich na stanowiska służbowe i zwalniają z tej służby przełożeni o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku.

2. Zasady i tryb powoływania do wojskowej służby nadterminowej, wyznaczania podoficerów na stanowiska służbowe oraz zwalniania ich z tej służby określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 49. Podoficerowie nadterminowi używają w publikacjach oraz w korespondencji i przy podpisach po stopniu wojskowym określenia „nadterminowy”.

Art. 50. 1. Wojskowym dokumentem osobistym podoficera nadterminowego stwierdzającym stosunek do służby wojskowej i posiadany stopień wojskowy jest legitymacja podoficerska.

2. Minister Obrony Narodowej określa zasady i tryb wydawania podoficerom nadterminowym legitymacji podoficerskich oraz organy wojskowe właściwe do ich wydawania.

Art. 51. Podoficerowie nadterminowi mogą pobierać naukę w szkołach albo na kursach poza wojskiem za zezwoleniem przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku.

Art. 52. 1. Podoficerowie nadterminowi otrzymują corocznie urlop wypoczynkowy w wymiarze 21 dni.

2. Minister Obrony Narodowej określa przypadki, w których ze względu na szczególne właściwości lub warunki służby może być przyznany podoficerom nadterminowym urlop wypoczynkowy w wymiarze do 30 dni.

3. Podoficerowie nadterminowi mogą ponadto otrzymywać urlopy okolicznościowe, zdrowotne i inne urlopy w wymiarze i na zasadach określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

4. Minister Obrony Narodowej określa właściwość organów wojskowych i tryb postępowania w sprawach urlopów.

Art. 53. Podoficerowie nadterminowi otrzymują:

- 1) uposażenie i inne należności pieniężne określone w przepisach o uposażeniu żołnierzy,
- 2) umundurowanie na zasadach i według norm określonych przez Ministra Obrony Narodowej,
- 3) zakwaterowanie na zasadach określonych w osobnych przepisach,
- 4) wyżywienie, wojskową pomoc leczniczą, ulgi przy przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi i inne świadczenia — w wymiarze i na zasadach przewidzianych dla podoficerów zawodowych.

Art. 54. 1. Podoficer nadterminowy, który stał się inwalidą, otrzymuje zaopatrzenie z tytułu inwalidztwa.

2. W razie śmierci podoficera członkowie jego rodziny otrzymują zaopatrzenie z tytułu utraty żywiciela.

3. Zasady i tryb przyznawania zaopatrzeń wymienionych w ust. 1 i 2 normują przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin.

Art. 55. W przypadku powołania podoficera nadterminowego do wojskowej służby zawodowej, czas służby w charakterze podoficera nadterminowego zalicza się do wystugi lat przewidzianej w przepisach o uposażeniu żołnierzy oraz do okresów niezbędnych do mianowania na wyższy stopień wojskowy.

Art. 56. Podoficerowie nadterminowi zostają zwolnieni z wojskowej służby nadterminowej po upływie terminu zobowiązania do tej służby, jeżeli nie nastąpiło powołanie do wojskowej służby zawodowej.

Art. 57. Przed upływem terminu zobowiązania do wojskowej służby nadterminowej podoficerowie nadterminowi zostają zwolnieni z tej służby w przypadkach:

- 1) ustalenia przez wojskową komisję lekarską niezdolności do wojskowej służby zawodowej,
- 2) stwierdzenia przez przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku, na podstawie opinii służbowej wydanej nie wcześniej niż po 6 miesiącach służby, braku kwalifikacji na podoficera zawodowego,
- 3) ukarania karą dyscyplinarną usunięcia z wojskowej służby nadterminowej,
- 4) utraty stopnia podoficerskiego,
- 5) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności.

Art. 58. Podoficerowie nadterminowi mogą być zwolnieni z wojskowej służby nadterminowej przed upływem terminu zobowiązania do tej służby:

- 1) na własną prośbę, przy czym decyzja w przedmiocie zwolnienia powinna być wydana przez przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku w ciągu 3 miesięcy od wniesienia prośby,
- 2) w razie niepełnienia obowiązków służbowych z powodu choroby co najmniej przez 6 miesięcy w okresie służby nadterminowej wliczając w to udzielone urlopy zdrowotne.

Art. 59. W przypadku gdy termin zobowiązania do służby nadterminowej upływa w czasie przebywania na leczeniu w wojskowym zakładzie leczniczym albo w okresie obłożnej choroby lub przebywania na urlopie zdrowotnym, służbę nadterminową przedłuża się do czasu ukończenia leczenia, urlopu zdrowotnego albo odzyskania zdolności do pracy lub przyznania renty inwalidzkiej, jednak nie dłużej niż o 6 miesięcy po upływie terminu zobowiązania.

Art. 60. Podoficerowie nadterminowi zwolnieni z wojskowej służby nadterminowej zostają w zależności od stop-

nia zdolności do służby wojskowej przeniesieni do rezerwy, lub zwolnieni od powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 61. 1. Podoficerowie nadterminowi zwolnieni z wojskowej służby nadterminowej w przypadkach wymienionych w art. 56, 57 pkt 1 i 2 i w art. 58 pkt 2 otrzymują:

- 1) odprawę w wysokości jednomiesięcznego uposażenia wraz ze wszystkimi dodatkami o charakterze stałym, pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku,
- 2) zwrot kosztów przejazdu dla siebie do obranego miejsca zamieszkania w kraju,
- 3) uposażenie za nie wykorzystany urlop wypoczynkowy, jeżeli urlopu tego nie wykorzystali w roku kalendarzowym, w którym następuje zwolnienie ze służby.

2. Prawo do zwrotu kosztów przejazdu (ust. 1 pkt 2) przysługuje podoficerom nadterminowym najdalej w ciągu jednego roku od zwolnienia ze służby.

3. Szczegółowe zasady obliczania i wypłacania należności określonych w ust. 1 normują przepisy o uposażeniu żołnierzy.

Art. 62. Podoficerowie nadterminowi zwolnieni z wojskowej służby nadterminowej, którym w myśl przepisów szczególnych nie przysługuje prawo do bezpłatnej pomocy leczniczej, korzystają z pomocy leczniczej zakładów społecznych służby zdrowia w zakresie i na warunkach przewidzianych dla pracowników, z którymi stosunek pracy został rozwiązany.

Art. 63. W razie mobilizacji i w czasie wojny podoficerowie nadterminowi stają się z mocy prawa podoficerami zawodowymi.

Rozdział VIII

Wojskowa służba zawodowa.

Art. 64. 1. Podoficerowie zawodowi tworzą korpus podoficerów zawodowych Sił Zbrojnych.

2. Korpus podoficerów zawodowych Sił Zbrojnych składa się z korpusów osobowych podoficerów:

- 1) piechoty,
- 2) artylerii,
- 3) wojsk pancernych,
- 4) lotnictwa,
- 5) marynarki wojennej,
- 6) wojsk inżynierskich,
- 7) łączności,
- 8) wojsk radiotechnicznych,
- 9) wojsk chemicznych,
- 10) komunikacji,
- 11) samochodowych,
- 12) administracji,
- 13) kwatermistrzostwa,
- 14) sanitarnych,
- 15) uzbrojenia,
- 16) weterynarii,
- 17) wojskowej służby wewnętrznej.

3. Minister Obrony Narodowej może w zależności od potrzeb Sił Zbrojnych tworzyć nowe korpusy podoficerów zawodowych albo znieść istniejące.

4. Minister Obrony Narodowej może dzielić korpusy osobowe podoficerów zawodowych na grupy: liniową, techniczną i inne oraz na specjalności wojskowe.

5. Minister Obrony Narodowej określa zasady i warunki zaliczania podoficerów zawodowych do poszczególnych korpusów osobowych oraz grup i specjalności wojskowych.

Art. 65. 1. Podoficer zawodowy może być przeniesiony z jednego korpusu osobowego podoficerów zawodowych do

innego lub z jednej grupy do drugiej w ramach tego samego korpusu, stosownie do posiadanych kwalifikacji:

- 1) na własną prośbę,
- 2) z urzędu w przypadkach:
  - a) zniesienia korpusu osobowego lub grupy albo zmniejszenia etatów,
  - b) utworzenia nowego korpusu lub grupy albo potrzeby uzupełnienia istniejących.

2. Minister Obrony Narodowej określa organy wojskowe właściwe do przenoszenia podoficerów zawodowych z jednego korpusu do innego lub z jednej grupy do drugiej.

Art. 66. 1. Do wojskowej służby zawodowej mogą być powołani na własną prośbę podoficerowie nadterminowi po upływie terminu zobowiązania do wojskowej służby nadterminowej, jeżeli:

- 1) posiadają odpowiednią zdolność fizyczną i psychiczną do służby wojskowej,
- 2) posiadają odpowiednie wartości moralne i kwalifikacje służbowe,
- 3) podczas służby nadterminowej ukończyli z wynikiem pomyślnym kurs dla kandydatów na podoficerów zawodowych,
- 4) odpowiadają innym warunkom określonym przez Ministra Obrony Narodowej dla danego korpusu osobowego oraz grupy lub specjalności wojskowej.

2. Do wojskowej służby zawodowej w charakterze podoficerów zawodowych mogą być powołani na własną prośbę także podoficerowie, którzy po odbyciu nauki w oficerskiej szkole zawodowej nie złożyli z wynikiem pomyślnym egzaminów końcowych, jeżeli odpowiadają warunkom wymienionym w ust. 1 pkt 1, 2 i 4.

3. Minister Obrony Narodowej lub organy wojskowe przez niego upoważnione mogą w przypadkach uzasadnionych potrzebami Sił Zbrojnych zezwolić na powoływanie do wojskowej służby zawodowej:

- 1) podoficerów nadterminowych, bez ukończenia kursu dla kandydatów na podoficerów zawodowych (ust. 1 pkt 3),
- 2) podoficerów rezerwy na własną prośbę, po odbyciu wojskowej służby nadterminowej w krótszym okresie czasu od przewidzianego w art. 45 lub bez odbycia tej służby i chociażby przekroczyli 28 lat życia, jeżeli odpowiadają warunkom wymienionym w ust. 1 pkt 1, 2 i 4 i posiadają wykształcenie określone w art. 46 ust. 1 pkt 4.

Art. 67. Do wojskowej służby zawodowej powołuje się podoficerów na czas nieokreślony.

Art. 68. 1. Do wojskowej służby zawodowej powołują podoficerów i zwalniają z tej służby dowódcy okręgów wojskowych (równorzędni) lub inni dowódcy upoważnieni przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Tryb postępowania w sprawach powoływania do wojskowej służby zawodowej i zwalniania z niej określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 69. 1. Prośby o powołanie do wojskowej służby zawodowej należy składać przed upływem terminu zobowiązania do wojskowej służby nadterminowej.

2. Podoficer, którego prośba o powołanie do wojskowej służby zawodowej nie została uwzględniona, może w terminie 14 dni od dnia doręczenia odmownej decyzji dowódcy wymienionego w art. 68 ust. 1 odwołać się od tej decyzji do Ministra Obrony Narodowej, którego decyzja jest ostateczna.

3. Decyzja dowódcy wymienionego w art. 68 ust. 1 oraz decyzja ostateczna wydana na skutek wniesionego odwołania powinna być podana do wiadomości podoficerowi nadterminowemu przed upływem terminu zobowiązania do wojskowej służby nadterminowej.

Art. 70. 1. Podoficerowie zawodowi używają w publikacjach, korespondencji i przy podpisach po stopniu wojskowym określenia „zawodowy”.

2. Minister Obrony Narodowej może zarządzić używanie stopni podoficerskich z określeniem przynależności podoficerów zawodowych do poszczególnych korpusów osobowych, grup lub specjalności wojskowych.

Art. 71. 1. Podoficerowie zawodowi posiadający tytuł lub stopień naukowy albo tytuł zawodowy mogą używać go w sprawach służbowych tylko w publikacjach, korespondencji i przy podpisach.

2. Sposób używania tytułów i stopni wymienionych w ust. 1 określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 72. 1. Dokumentem tożsamości podoficera zawodowego jest dowód osobisty.

2. Wojskowym dokumentem osobistym podoficera zawodowego stwierdzającym stosunek do służby wojskowej i posiadany stopień wojskowy jest legitymacja podoficerska.

3. Minister Obrony Narodowej określa zasady i tryb wydawania podoficerom zawodowym legitymacji podoficerskich oraz organy wojskowe właściwe do ich wydawania.

Art. 73. Podoficerowie zawodowi mogą pobierać naukę w szkołach albo na kursach poza wojskiem za zezwoleniem przełożonego o uprawnieniach co najmniej dowódcy pułku.

Art. 74. 1. Podoficerów zawodowych wyznacza się na stanowiska służbowe stosownie do posiadanych kwalifikacji, w zależności od opinii służbowej oraz w miarę wolnych stanowisk.

2. Szczegółowe zasady wyznaczania podoficerów zawodowych na stanowiska służbowe i organy wojskowe właściwe w tych sprawach określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 75. Podoficer zawodowy może być wyznaczony na niższe stanowisko służbowe:

- 1) w przypadku niewywiązywania się z obowiązków służbowych na zajmowanym stanowisku, stwierdzonego w opinii służbowej wydanej co najmniej po 12 miesiącach pełnienia służby na tym stanowisku,
- 2) w trybie dyscyplinarnym określonym w przepisach dyscyplinarnych.

Art. 76. 1. Podoficera zawodowego można wyznaczyć ponadto na niższe stanowisko służbowe za jego zgodą, gdy nie ma możliwości wyznaczenia go na inne równorzędne stanowisko służbowe:

- 1) jeżeli w myśl orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej stan zdrowia uniemożliwia lub utrudnia mu pełnienie służby na zajmowanym stanowisku albo
- 2) w innych przypadkach uzasadnionych potrzebami wojska, a w szczególności w razie likwidacji zajmowanego przez niego stanowiska służbowego lub obniżenia stopnia etatowego przewidzianego dla tego stanowiska.

2. Nie można wyznaczyć podoficera zawodowego na niższe stanowisko służbowe w przypadkach określonych w ust. 1 pkt 2, jeżeli stopień etatowy przewidziany dla tego stanowiska jest niższy od posiadanego przez niego stopnia podoficerskiego.

3. Podoficera zawodowego, który nie wyrazi zgody na przeniesienie na niższe stanowisko służbowe w przypadkach określonych w ust. 1, można zwolnić z wojskowej służby zawodowej.

4. W razie wyznaczenia podoficera zawodowego na niższe stanowisko w przypadkach określonych w ust. 1 podoficer zachowuje uposażenie zasadnicze pobierane na poprzednio zajmowanym stanowisku służbowym.

Art. 77. 1. Podoficer zawodowy otrzymuje w czasie pokoju corocznie 30-dniowy urlop wypoczynkowy.

2. Podoficer zawodowy, który w danym roku kalendarzowym wykorzystał już urlop wypoczynkowy należny mu

z tytułu służby nadterminowej, nabywa w tym roku jedynie prawo do urlopu w wymiarze uzupełniającym wymiar określony w ust. 1.

3. Minister Obrony Narodowej określa, którym podoficerom ze względu na szczególne właściwości lub warunki służby przysługuje dłuższy urlop wypoczynkowy w wymiarze do 45 dni rocznie.

4. Jeżeli ważne względy służbowe nie pozwalają na udzielenie podoficerowi zawodowemu urlopu wypoczynkowego w danym roku kalendarzowym, urlopu tego należy mu udzielić w ciągu pierwszych trzech miesięcy, a w wyjątkowych przypadkach — w ciągu pierwszych sześciu miesięcy następnego roku kalendarzowego. Przesunięcie urlopu w tym przypadku wymaga zgody dowódcy okręgu wojskowego (równorzędnego) lub innego dowódcy upoważnionego przez Ministra Obrony Narodowej.

5. Ponadto podoficer zawodowy może otrzymać urlop zdrowotny lub okolicznościowy albo urlop ze względów służbowych lub z innych ważnych przyczyn.

6. Minister Obrony Narodowej określa zasady udzielania urlopów, właściwość organów wojskowych oraz tryb postępowania w sprawach urlopów.

Art. 78. 1. Podoficer zawodowy otrzymuje uposażenie i inne należności pieniężne określone w przepisach o uposażeniu żołnierzy.

2. Na uposażenie podoficera zawodowego składa się:

- 1) uposażenie zasadnicze w wysokości zależnej od posiadanego stopnia podoficerskiego, zajmowanego stanowiska służbowego i wysługi lat,
- 2) dodatki uzależnione od stanu rodzinnego i warunków miejscowych,
- 3) dodatki uzasadnione szczególnymi właściwościami lub warunkami służby albo kwalifikacjami podoficera.

Art. 79. 1. Podoficer zawodowy otrzymuje umundurowanie, a w przypadkach określonych przez Ministra Obrony Narodowej również wyżywienie.

2. Zasady i normy umundurowania oraz wyżywienia podoficerów ustala Minister Obrony Narodowej.

3. Minister Obrony Narodowej może przyznać podoficerom w miejsce umundurowania lub wyżywienia odpowiedni równoważnik pieniężny w wysokości określonej w porozumieniu z Ministrem Finansów.

Art. 80. Podoficer zawodowy otrzymuje dla siebie i członków rodziny osobną kwatery stałą w miejscu pełnienia służby, a w przypadku nieprzydzielenia kwatery — równoważnik pieniężny na zasadach i według norm określonych w przepisach o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych.

Art. 81. 1. Podoficerowi zawodowemu i członkom jego rodziny przysługuje prawo:

- 1) do bezpłatnej wojskowej pomocy leczniczej — w zakresie i na warunkach ustalonych przez Ministra Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia,
- 2) do ulg przy przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi — w zakresie i na warunkach ustalonych przez Ministrów Komunikacji oraz Żeglugi i Gospodarki Wodnej w drodze rozporządzenia wydanego w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

2. Za członków rodziny podoficera uprawnionych do bezpłatnej wojskowej pomocy leczniczej oraz do ulg przy przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi uważa się żonę i dzieci odpowiadające warunkom, które zostaną określone w rozporządzeniach wydanych na podstawie ust. 1.

3. Minister Obrony Narodowej może przyznać prawo do bezpłatnej wojskowej pomocy leczniczej również innym osobom pozostającym na utrzymaniu podoficera.

Art. 82. 1. Podoficerowi zawodowemu oraz jego żonie i dzieciom, które odpowiadają warunkom określonym przez Ministra Obrony Narodowej na podstawie art. 81 ust. 1

pkt 1, przysługuje prawo do przejazdu na koszt wojska jeden raz w roku do obranej przez uprawnionego miejscowości w kraju i z powrotem. Zasady korzystania z tego uprawnienia określają przepisy wojskowe.

2. Osobom wymienionym w ust. 1 mogą być przyznawane także inne świadczenia socjalne, których rodzaj i zakres określa Minister Obrony Narodowej.

Art. 83. Niezależnie od uposażenia i innych należności oraz świadczeń określonych w art. 78 — 82 podoficer zawodowy otrzymuje przy powołaniu do wojskowej służby zawodowej i objęciu stanowiska służbowego jednorazowe wynagrodzenie z tytułu powołania do wojskowej służby zawodowej w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym.

Art. 84. 1. Podoficer zawodowy nabywa prawo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat po 15 latach wysługi. Po 30 latach wysługi podoficer nabywa prawo do pełnego zaopatrzenia emerytalnego z tego tytułu.

2. Podoficer zawodowy, który stał się inwalidą, otrzymuje zaopatrzenie z tytułu inwalidztwa.

3. W razie śmierci podoficera członkowie jego rodziny otrzymują zaopatrzenie z tytułu utraty żywiciela.

4. Zasady i tryb przyznawania świadczeń wymienionych w ust. 1 — 3 normują przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin.

Art. 85. Podoficer zawodowy po przesłużeniu co najmniej 3 lat w wojskowej służbie zawodowej, jeżeli odpowiada warunkom wymaganym dla przyjęcia do oficerskiej szkoły zawodowej, może być przyjęty na pierwszy lub dalsze lata nauki do tej szkoły albo dopuszczony do egzaminu na oficera.

Art. 86. 1. Podoficer zawodowy zostaje zwolniony z wojskowej służby zawodowej w przypadkach:

- 1) osiągnięcia 50 lat życia,
- 2) ustalenia przez wojskową komisję lekarską niezdolności do wojskowej służby zawodowej,
- 3) ukarania karą dyscyplinarną usunięcia z wojskowej służby zawodowej,
- 4) utraty stopnia podoficerskiego.

2. Podoficer zawodowy, który pomimo osiągnięcia 50 lat życia nie nabył prawa do pełnego zaopatrzenia emerytalnego, może być na własną prośbę przez dowódcę wymienionego w art. 68 ust. 1 zatrzymany w wojskowej służbie zawodowej na okres czasu brakujący do uzyskania pełnego zaopatrzenia emerytalnego.

Art. 87. 1. Podoficer zawodowy może być zwolniony z wojskowej służby zawodowej:

- 1) po osiągnięciu 40 lat życia, jeżeli nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat,
- 2) na prośbę podoficera, która powinna być rozpatrzona w ciągu 3 miesięcy od jej wniesienia,
- 3) w przypadku niewyrażenia zgody na przeniesienie na niższe stanowisko służbowe (art. 76 ust. 3),
- 4) w przypadku otrzymania dwóch kolejnych okresowych opinii stwierdzających niewywiązywanie się z obowiązków służbowych,
- 5) w przypadku skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności.

2. Zwolnienie podoficera z wojskowej służby zawodowej na jego prośbę nie może nastąpić przed upływem 6 lat od powołania do tej służby. Po tym okresie czasu zwolnienie podoficera ze służby na jego prośbę może nastąpić w przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie.

3. Podoficer zawodowy, który posiada co najmniej 12 lat służby wojskowej, nie może być zwolniony z wojsko-

wej służby zawodowej w przypadku określonym w ust 1 pkt 4 przed nabyciem prawa do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat.

Art. 88. 1. Zwolnienie podoficera z wojskowej służby zawodowej w przypadkach określonych w art. 86 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz w art. 87 ust. 1 pkt 1, 3 i 4 nie może nastąpić w okresie obłożnej choroby podoficera przed upływem 12 miesięcy od dnia zachorowania.

2. Za obłożną chorobę w rozumieniu ust. 1 uważa się chorobę czyniącą podoficera całkowicie, trwale lub czasowo niezdolnym do wykonywania obowiązków służbowych i pracy zarobkowej.

Art. 89. Podoficer zawodowy zwolniony z wojskowej służby zawodowej zostaje w zależności od wieku i zdolności do służby wojskowej przeniesiony do rezerwy lub zwolniony od powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 90. Podoficer zawodowy zwolniony od powszechnego obowiązku wojskowego może w publikacjach, korespondencji i przy podpisach używać posiadanego stopnia podoficerskiego z oznaczeniem „w stanie spoczynku”.

Art. 91. 1. Podoficerom zawodowym zwolnionym z wojskowej służby zawodowej w przypadkach wymienionych w art. 86 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz w art. 87 ust. 1 pkt 1, 3 i 4, jak również członkom ich rodzin przysługuje — przez okres jednego roku od zwolnienia podoficera ze służby — prawo do bezpłatnej wojskowej pomocy leczniczej (art. 81 ust. 1 pkt 1).

2. Podoficerom zawodowym zwolnionym z wojskowej służby zawodowej w przypadkach określonych w art. 86 ust. 1 pkt 3 i 4 oraz w art. 87 ust. 1 pkt 2 i 5, jak również członkom ich rodzin przysługuje prawo do korzystania z pomocy leczniczej zakładów społecznych służby zdrowia na zasadach przewidzianych dla pracowników, z którymi stosunek pracy został rozwiązany.

3. Podoficerowie zwolnieni z wojskowej służby zawodowej, którzy nabyli prawo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat, są uprawnieni do korzystania z bezpłatnej wojskowej pomocy leczniczej na zasadach określonych w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin.

Art. 92. 1. Podoficerowie zawodowi zwolnieni z wojskowej służby zawodowej w przypadkach wymienionych w art. 86 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz w art. 87 ust. 1 pkt 1 — 4 otrzymują:

- 1) odprawę w wysokości trzymiesięcznego uposażenia wraz ze wszystkimi dodatkami o charakterze stałym pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku,
- 2) zwrot kosztów przejazdu do obranego miejsca zamieszkania w kraju dla siebie i członków rodziny oraz zwrot kosztów przewozu urządzenia domowego,
- 3) uposażenie za nie wykorzystany urlop wypoczynkowy, jeżeli urlopu tego nie wykorzystali w roku kalendarzowym, w którym następuje zwolnienie ze służby.

2. Wysokość odprawy określonej w ust. 1 pkt 1 ulega zwiększeniu o 20% uposażenia wraz z dodatkami za każdy dalszy rok wysługi ponad 5 lat nieprzerwanej służby w charakterze podoficera zawodowego (nadterminowego), aż do wysokości pięcioletniego uposażenia wraz z dodatkami o charakterze stałym.

3. Podoficerowie zawodowi zwolnieni ze służby wskutek ukarania karą dyscyplinarną usunięcia z wojskowej służby zawodowej (art. 86 ust. 1 pkt 3) otrzymują 50% odprawy wymienionej w ust. 1 pkt 1 i w ust. 2.

4. Minister Obrony Narodowej może w przypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie przyznać podoficerowi zawodowemu odprawę w wysokości nie przekraczającej 50% w razie zwolnienia go ze służby w przypadkach określonych w art. 86 ust. 1 pkt 4 i w art. 87 ust. 1 pkt 5.

5. Szczegółowe zasady obliczania i wypłacania należności określonych w ust. 1 — 4 normują przepisy o uposażeniu żołnierzy.

Art. 93. 1. Podoficerom zawodowym zwolnionym z wojskowej służby zawodowej w przypadkach określonych w art. 86 ust. 1 pkt 1 i 2 i w art. 87 ust. 1 pkt 1, 3 i 4 wypłaca się co miesiąc przez okres jednego roku po zwolnieniu ze służby uposażenie w wysokości uposażenia pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku służbowym wraz z dodatkami o charakterze stałym.

2. Na prośbę podoficera zwolnionego z wojskowej służby zawodowej uposażenie określone w ust. 1 wypłaca się jednorazowo za okres 12 miesięcy.

3. Jeżeli podoficer zawodowy otrzymuje rentę z tytułu zaopatrzenia emerytalnego, uposażenie określone w ust. 1 i 2 zmniejsza się o kwotę otrzymywanej za ten sam okres renty wraz z dodatkami. Powstała wskutek tego nadpłata uposażenia podlega zarachowaniu na poczet należności bieżących z tytułu tego uposażenia lub potrąceniu z przyznanej podoficerowi renty — na zasadach przewidzianych przy potrącaniu zaliczek wypłacanych na poczet należnych świadczeń rentowych.

Art. 94. Podoficer zawodowy, który nabył prawo do pełnego zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat może być w związku ze zwolnieniem z wojskowej służby zawodowej mianowany na kolejny wyższy stopień podoficerski — chociażby nie posiadał czasokresu służby lub innych warunków wymaganych do mianowania na ten stopień.

Art. 95. 1. Podoficer zawodowy zwolniony z wojskowej służby zawodowej w przypadkach określonych w art. 86 ust. 1 pkt 1 i 2 oraz w art. 87 ust. 1 pkt 1 — 4 zachowuje prawo do osobnej kwatery stałej lub do mieszkania zastępczego w tej samej miejscowości, w której posiadał osobną kwaterę stałą według norm powszechnie obowiązujących.

2. Podoficerowi, który nabył prawo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat, przysługuje osobna kwatera stała w tej samej miejscowości, w której posiada osobną kwaterę stałą na zasadach przewidzianych dla podoficerów zawodowych.

Art. 96. 1. Podoficerowi zawodowemu zwolnionemu z wojskowej służby zawodowej można udzielić zezwolenia na noszenie umundurowania i oznak wojskowych w przypadkach i na zasadach określonych przez Ministra Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia.

2. Za przewinienia popełnione w czasie noszenia umundurowania wojskowego podoficer wymieniony w ust. 1 ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną na zasadach określonych w osobnych przepisach.

Art. 97. 1. Podoficera zawodowego, który nie nabył prawa do pełnego zaopatrzenia emerytalnego z tytułu wysługi lat albo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu inwalidztwa, a podlega zwolnieniu z wojskowej służby zawodowej w przypadkach wymienionych w art. 86 ust. 1 pkt 1 — 3 lub w art. 87 ust. 1 pkt 1 — 4, kieruje się za jego zgodą z chwilą zwolnienia ze służby do pracy w administracji wojskowej w charakterze pracownika cywilnego albo do pracy w innych organach administracji państwowej, przedsiębiorstwach, zakładach lub instytucjach.

2. Szczegółowe zasady i tryb kierowania podoficerów do pracy określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

Art. 98. 1. Podoficerowi zawodowemu zwolnionemu z wojskowej służby zawodowej, który w terminie sześciu miesięcy od zwolnienia z tej służby podejmie pracę, zalicza się okres odbytej przez niego czynnej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień uzależnionych od ciągłości pracy albo od ilości lat pracy w danym zawodzie lub służbie bądź w szczególnych warunkach, od których zależy nabycie tych uprawnień.

2. Jeżeli podoficer nie może podjąć pracy z powodu choroby stwierdzonej zaświadczeniem lekarza wojskowego lub lekarza społecznej służby zdrowia albo z innych ważnych przyczyn stwierdzonych zaświadczeniem właściwego organu administracji prezydium powiatowej (miejskiej, dzielnicowej) rady narodowej, termin określony w ust. 1 liczy się od dnia odzyskania zdolności do pracy lub ustania przeszkody.

Rozdział IX

Służba wojskowa uczniów oficerskich szkół zawodowych.

Art. 99. Uczniem oficerskiej szkoły zawodowej jest żołnierz, który wniósł prośbę o przyjęcie do służby wojskowej w charakterze ucznia tej szkoły oraz o powołanie po jej ukończeniu do wojskowej służby zawodowej w charakterze oficera zawodowego i został przyjęty do tej szkoły oraz zaliczony do stanu osobowego jej uczniów.

Art. 100. Do oficerskiej szkoły zawodowej mogą być przyjęci:

- 1) poborowi i przedpoborowi,
- 2) podoficerowie i szeregowcy odbywający zasadniczą służbę wojskową,
- 3) podoficerowie zawodowi,
- 4) podoficerowie i szeregowcy rezerwy

— którzy ukończyli średnią szkołę ogólnokształcącą lub inną szkołę uprawniającą do studiów w szkołach wyższych.

Art. 101. Niezależnie od ustalenia przez komisję poborową stopnia zdolności do służby wojskowej w myśl ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym kandydaci do oficerskich szkół zawodowych są kierowani do właściwej wojskowej komisji lekarskiej w celu ostatecznego ustalenia ich zdolności do służby w charakterze ucznia oficerskiej szkoły zawodowej.

Art. 102. Kandydaci, którzy zostali przyjęci do oficerskiej szkoły zawodowej, zostają zaliczeni do stanu osobowego uczniów tej szkoły w dniu zgłoszenia się do służby.

Art. 103. Minister Obrony Narodowej określa:

- 1) programy i czas trwania nauki w oficerskich szkołach zawodowych,
- 2) warunki przyjęcia kandydatów do tych szkół, sposób ich przyjmowania i zwalniania oraz przenoszenia uczniów z jednej szkoły do drugiej,
- 3) sposób i organizację szkolenia, odbywania praktyki oraz składania egzaminów przez uczniów tych szkół,
- 4) przebieg służby wojskowej oraz związane z tą służbą prawa i obowiązki uczniów szkół.

Art. 104. 1. Dla uczniów przyjętych do oficerskiej szkoły zawodowej pierwsze dwa miesiące pobytu w szkole są okresem próby. Zależnie od wyników próby uczniowie pozostają w szkole albo zostają z niej zwolnieni,

2. Uczniowie oficerskich szkół zawodowych pozostawieni w szkole po przesłужeniu okresu próby otrzymują bez szczególnego nadania tytuł i oznaki podchorążego.

3. Tytułu podchorążego używają uczniowie oficerskich szkół zawodowych po stopniu wojskowym, wyłącznie podczas pełnienia służby wojskowej w charakterze ucznia szkoły. Tytuł ten tracą z chwilą zwolnienia lub wydalenia ze szkoły.

Art. 105. Uczniom oficerskich szkół zawodowych, którzy nie są podoficerami zawodowymi, oraz członkom ich rodzin, przysługują szczególne uprawnienia i ulgi na zasadach przewidzianych w przepisach o powszechnym obowiązku wojskowym dla szeregowców i podoficerów odbywających zasadniczą służbę wojskową i członków ich rodzin.

Art. 106. 1. Uczniowie oficerskich szkół zawodowych otrzymują:

- 1) uposażenie i inne należności pieniężne oraz zakwaterowanie przewidziane w osobnych przepisach,
- 2) wyżywienie i umundurowanie na zasadach i według norm określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Uczniom oficerskich szkół zawodowych przysługuje również prawo do:

- 1) bezpłatnej wojskowej pomocy leczniczej w zakresie i na warunkach określonych przez Ministra Obrony Narodowej w drodze rozporządzenia,
- 2) ulg przy przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi w zakresie i na warunkach określonych przez Ministrów Komunikacji oraz Żeglugi i Gospodarki Wodnej w drodze rozporządzenia wydanego w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

3. Prawo uczniów oficerskich szkół zawodowych do zaopatrzenia inwalidzkiego oraz członków ich rodzin do zaopatrzenia z tytułu utraty żywiciela normują przepisy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, a w stosunku do uczniów szkół oficerskich, którzy są podoficerami zawodowymi — przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin.

Art. 107. 1. Uczniowie oficerskich szkół zawodowych otrzymują w czasie pokoju urlopy wypoczynkowe i inne urlopy w wymiarze i na zasadach określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Minister Obrony Narodowej określi organy wojskowe właściwe do udzielania urlopów wymienionych w ust. 1 oraz tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 108. 1. Niezależnie od zwolnienia z oficerskiej szkoły zawodowej w myśl art. 104 ust. 1 zwolnienie ze szkoły następuje w przypadkach:

- 1) ustalenia przez wojskową komisję lekarską niezdolności do służby wojskowej w charakterze ucznia oficerskiej szkoły zawodowej, a w stosunku do podoficerów zawodowych — niezdolności do wojskowej służby zawodowej,
- 2) stwierdzenia w opinii służbowej braku ogólnych kwalifikacji na oficera zawodowego,
- 3) niedostatecznych postępów w nauce,
- 4) utraty obywatelstwa polskiego.

2. Zwolnienie z oficerskiej szkoły zawodowej może ponadto nastąpić:

- 1) na prośbę ucznia — jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach,
- 2) w razie ustalenia przez wojskową komisję lekarską zdolności do służby wojskowej z ograniczeniem.

Art. 109. 1. Wydalenie z oficerskiej szkoły zawodowej następuje w przypadkach:

- 1) skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności,
- 2) ukarania podoficera zawodowego karą dyscyplinarną usunięcia z wojskowej służby zawodowej,
- 3) stwierdzenia braku kwalifikacji na oficera zawodowego z powodu popełnienia czynu nie liczącego z godnością i honorem żołnierza, albo zaniedbywania nauki lub innych obowiązków służbowych.

2. Stwierdzenie braku kwalifikacji na oficera zawodowego w przypadkach wymienionych w ust. 1 pkt 3 następuje w sposób ustalony przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 110. 1. W razie zwolnienia z oficerskiej szkoły zawodowej (art. 108) czas służby w szkole podlega zaliczeniu do czasu trwania zasadniczej służby wojskowej.

2. W przypadku wymienionym w ust. 1 uczeń, który został przyjęty do szkoły ze służby zasadniczej albo jako poborowy, zostaje skierowany do jednostki wojskowej w celu odbycia pozostałego okresu tej służby, a jeżeli służbę tę już odbył, zostaje przeniesiony do rezerwy.

3. Uczeń będący w wieku przedpoborowym zostaje w razie zwolnienia ze szkoły zwolniony z czynnej służby wojskowej bez przeniesienia do rezerwy i ma obowiązek stawienia się do poboru ze swoim rocznikiem na ogólnych zasadach albo na swoją prośbę zostaje pozostawiony w czynnej służbie wojskowej i skierowany do jednostki wojskowej w celu odbycia zasadniczej służby wojskowej na zasadach przewidzianych dla ochotników.

4. W razie zwolnienia ze szkoły w przypadkach wymienionych w art. 108 ust. 1 pkt 1 i 4 uczeń zostaje przeniesiony do rezerwy lub zwolniony od powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 111. 1. W razie wydalenia z oficerskiej szkoły zawodowej (art. 109) czas służby w szkole nie podlega zaliczeniu do czasu trwania zasadniczej służby wojskowej.

2. W przypadku wymienionym w ust. 1 uczeń, który został przyjęty do szkoły ze służby zasadniczej albo jako poborowy lub przedpoborowy, zostaje skierowany do jednostki wojskowej w celu odbycia zasadniczej służby wojskowej.

3. Do ucznia będącego w wieku przedpoborowym stosuje się w razie wydalenia ze szkoły odpowiednio przepis art. 110 ust. 3.

Art. 112. 1. Podoficer zawodowy przyjęty do oficerskiej szkoły zawodowej zostaje w razie zwolnienia ze szkoły w przypadkach wymienionych w art. 108 ust. 1 pkt 2 i 3 i ust. 2 skierowany do jednostki wojskowej celem dalszego odbywania wojskowej służby zawodowej. W pozostałych przypadkach zostaje on zwolniony z wojskowej służby zawodowej.

2. W razie wydalenia ze szkoły z powodu ukarania karą dyscyplinarną usunięcia z wojskowej służby zawodowej oraz z powodu skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności, jeżeli orzeczona została kara dodatkowa utraty praw publicznych lub degradacji, podoficer zawodowy zostaje równocześnie zwolniony z wojskowej służby zawodowej.

3. W razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu na karę pozbawienia wolności bez orzeczenia kar dodatkowych podoficer zawodowy wydalaony ze szkoły w myśl art. 109 ust. 1 pkt 1 zostaje albo skierowany do jednostki

wojskowej celem dalszego odbywania wojskowej służby zawodowej, albo zwolniony z wojskowej służby zawodowej na podstawie art. 87 ust. 1 pkt 5.

4. W razie wydalenia ze szkoły w przypadku stwierdzenia braku kwalifikacji na oficera zawodowego (art. 109 ust. 1 pkt 3) podoficer zawodowy zostaje skierowany do jednostki wojskowej celem dalszego odbywania wojskowej służby zawodowej, chyba że istnieją podstawy do zwolnienia go z wojskowej służby zawodowej na podstawie art. 87 ust. 1 pkt 4.

Art. 113. Uczeń, który został przyjęty do oficerskiej szkoły zawodowej z rezerwy, zostaje w razie zwolnienia lub wydalenia ze szkoły w zależności od zdolności do służby wojskowej przeniesiony do rezerwy lub zwolniony od powszechnego obowiązku wojskowego.

Art. 114. 1. Uczniowie oficerskich szkół zawodowych, którzy po ukończeniu nauki w szkole złożyli z wynikiem pomyślnym egzaminy końcowe, zostają mianowani przez Radę Państwa na stopień oficerski.

2. Uczniowie wymienieni w ust. 1, którzy nie złożyli z wynikiem pomyślnym egzaminów końcowych, mogą być na własną prośbę powołani do wojskowej służby zawodowej w charakterze podoficerów zawodowych i po zwolnieniu ze szkoły skierowani do jednostki wojskowej (art. 66 ust. 2).

3. Uczniowie, którzy nie zostaną powołani do wojskowej służby zawodowej w myśl ust. 2, zostają przeniesieni do rezerwy z zachowaniem tytułu podchorążego rezerwy.

4. Podoficerowie zawodowi, którzy nie złożyli z wynikiem pomyślnym egzaminów końcowych, zostają zwolnieni ze szkoły i skierowani do jednostki wojskowej celem dalszego odbywania wojskowej służby zawodowej.

Art. 115. W razie mobilizacji i w czasie wojny uczniowie oficerskich szkół zawodowych pozostają nadal w czynnej służbie wojskowej i pełnią tę służbę w sposób określony przez Ministra Obrony Narodowej.

Art. 116. Przepisy niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio do szeregowców i podoficerów słuchaczy akademii wojskowych, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Rozdział X

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 117. 1. Podoficerowie nadterminowi pełniący w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy wojskową służbę nadterminową stają się z mocy prawa podoficerami zawodowymi w rozumieniu niniejszej ustawy.

2. Podoficerom wymienionym w ust. 1 nie przysługuje prawo do jednorazowego wynagrodzenia określonego w art. 83.

Art. 118. 1. Podoficerowie wymienieni w art. 117, którzy nie wyrażą chęci pozostania w wojskowej służbie zawodowej, mogą wnieść w terminie do dnia 31 grudnia 1958 r. prośbę o zwolnienie ich z tej służby.

2. Zwolnienie podoficerów wymienionych w ust. 1 nastąpi w terminie do dnia 30 września 1959 r. — jeżeli do tego dnia upłynął już termin złożonego przez nich w myśl przepisów dotychczasowych zobowiązania do wojskowej służby nadterminowej.

3. Jeżeli do dnia 30 września 1959 r. termin złożonego zobowiązania do wojskowej służby nadterminowej jeszcze

nie upłynął, zwolnienie podoficerów wymienionych w ust. 1 nastąpi z upływem terminu zobowiązania.

Art. 119. Podoficerom wymienionym w art. 118 przysługuje z dniem zwolnienia ze służby odprawa w wysokości jednomiesięcznego uposażenia zasadniczego wraz z dodatkami o charakterze stałym. Podoficerom tym nie przysługują należności wymienione w art. 93 ust. 1 i 2.

Art. 120. Minister Obrony Narodowej lub organy wojskowe przez niego upoważnione zaliczą podoficerów zawodowych do odpowiednich korpusów osobowych określonych w art. 64 ust. 2 w ciągu jednego roku od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 121. Do czasu wydania podoficerom zawodowym dowodów osobistych (art. 72 ust. 1) dokumentem tożsamości tych podoficerów jest legitymacja podoficerska.

Art. 122. Prośby szeregowców i podoficerów o przyjęcie do służby wojskowej w charakterze uczniów oficerskich szkół zawodowych lub słuchaczy akademii wojskowych wniesione przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uważa się równocześnie za prośby o powołanie ich po ukończeniu szkoły lub akademii do wojskowej służby zawodowej w charakterze oficerów zawodowych.

Art. 123. 1. Małoletni mogą być za zezwoleniem swoich opiekunów przyjmowani na naukę do orkiestr wojskowych na warunkach określonych przez Ministra Obrony Narodowej.

2. Minister Obrony Narodowej określi prawa i obowiązki elewów orkiestr wojskowych oraz organy wojskowe właściwe do przyjmowania tych elewów na naukę i tryb postępowania w tych sprawach.

Art. 124. Użyte w przepisach wydanych po dniu 29 kwietnia 1952 r. określenia „wojskowa służba nadterminowa” albo „podoficerowie nadterminowi” oznaczają „wojskową służbę zawodową” oraz „podoficerów zawodowych”, określonych w niniejszej ustawie.

Art. 125. W ustawie z dnia 18 stycznia 1951 r. o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenia honoru i godności żołnierskiej (Dz. U. z 1951 r. Nr 6, poz. 55, z 1954 r. Nr 34, poz. 142 i z 1958 r. Nr 2, poz. 5) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 5 i 6 otrzymują brzmienie:

„Art. 5. 1. Odpowiedzialności dyscyplinarnej podlegają żołnierze w czynnej służbie wojskowej.

2. Żołnierze nie będący w czynnej służbie wojskowej podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej w przypadkach określonych w osobnych przepisach.

Art. 6. 1. W postępowaniu dyscyplinarnym wymierza się kary dyscyplinarne o charakterze porządkowym oraz kary: aresztu, służby w oddziale karnym, uprzedzenia o niepełnej przydatności służbowej, odroczenia mianowania na wyższy stopień oficerski, dyscyplinarnego wyznaczenia na niższe stanowisko służbowe, usunięcia z zawodowej lub nadterminowej służby wojskowej i obniżenia stopnia wojskowego.

2. Kara obniżenia stopnia wojskowego powoduje utratę posiadanego stopnia wojskowego i powrót do stopnia bezpośrednio niższego.

3. Oficerom oraz podoficerom zawodowym i nadterminowym nie wymierza się kary obniżenia stopnia wojskowego.

4. Kary dyscyplinarne o charakterze porządkowym określa Minister Obrony Narodowej.”;

2) po rozdziale 2 dodaje się nowy rozdział 2a w brzmieniu:

„Rozdział 2a.

Odpowiedzialność szeregowców i podoficerów przed sądami koleżeńskimi.

Art. 15a. 1. Minister Obrony Narodowej może tworzyć w jednostkach wojskowych sądy koleżeńskie dla szeregowców i podoficerów.

2. Przepisy art. 10—15 stosuje się odpowiednio.”

Art. 126. W dekrete z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 1958 r. Nr 23, poz. 98) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 5 pkt 2 wyrazy: „i podoficerami nadterminowymi” zastępuje się wyrazami: „oraz podoficerami zawodowymi i nadterminowymi”, a w pkt 5 wyrazy: „i podoficerów nadterminowych” zastępuje się wyrazami: „oraz podoficerów zawodowych i nadterminowych”;

2) w art. 6 wyrazy: „i podoficerowie nadterminowi” zastępuje się wyrazami: „oraz podoficerowie zawodowi i nadterminowi”, a wyrazy: „w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym oficerów zawodowych i podoficerów nadterminowych oraz ich rodzin” zastępuje się wyrazami: „w przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych i nadterminowych oraz ich rodzin”.

Art. 127. 1. Przewidziane w ustawie uprawnienia Ministra Obrony Narodowej i podległych mu organów wojskowych przysługują z zastrzeżeniem ust. 2—5 w stosunku do szeregowców i podoficerów wojsk wewnętrznych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i podległym mu organom.

2. Pozostają we właściwości Ministra Obrony Narodowej uprawnienia w zakresie:

1) określenia zasad badania i oceny stopnia zdolności do służby wojskowej,

2) mianowania szeregowców i podoficerów rezerwy oraz podchorążych rezerwy w czasie pozostawania w rezerwie na wyższe stopnie wojskowe,

3) określenia zasad sposobu noszenia przez szeregowców i podoficerów orderów, odznaczeń i odznak wojskowych.

4) określenia zasad noszenia umundurowania i odznak wojskowych przez podoficerów zawodowych zwolnionych z wojskowej służby zawodowej.

3. Wzory umundurowania i odznak wojskowych szeregowców i podoficerów pełniących służbę w wojskach wewnętrznych ustala Ministrowie Obrony Narodowej i Spraw Wewnętrznych.

4. Do wojskowej służby zawodowej w wojskach wewnętrznych powołuje podoficerów rezerwy właściwy dowódca okręgu wojskowego na wniosek organów upoważnionych przez Ministra Spraw Wewnętrznych.

5. Dokonywanie podziału korpusów osobowych podoficerów zawodowych dla potrzeb wojsk wewnętrznych na grupy i specjalności wojskowe należy do właściwości Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.

Art. 128. 1. Traci moc ustawa z dnia 28 marca 1952 r. o służbie wojskowej szeregowców i podoficerów Sił Zbrojnych (Dz. U. Nr 20, poz. 129).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych na podstawie niniejszej ustawy zachowują moc przepisy dotychczasowe.

Art. 129. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1958 r.

Przewodniczący Rady Państwa: A. Zawadzki
Sekretarz Rady Państwa: J. Horodecki